
DOKUMENTUM

TITO 1892—1980.

- 1892: május 7-én (Tito május 25-ét írt) Kumrovecben megszületik Marija és Franjo Broz hetedik gyermeke, Josip.
- 1896—1900: Josip Broz többnyire a Sutla folyó túlsó partján, a szlovéniai Podsreda faluban tartózkodik anyai nagyapjánál, Martin Javoršeknál.
- 1900—1901: Josip Brozt Kumrovecben beíratják a népiskolába, közben szüleinek segít a mezőgazdasági munkákban.
- 1904—1905: elvégzi az alsófokú népiskolát.
- 1905: ez év nyarától 1907-ig nagybátyja podsredai birtokán dolgozik.
- 1907: apja rokonával, Franjo Brozzal Sisakra megy. Előbb Ignac Strigl nyugalmazott őrmester kantinjában dolgozik, majd lakatosinasnak áll be, Nikola Karas műhelyébe.
- 1910: szeptember 2-án elvégzi az inasiskolát, mestere fölszabadítja. A következő hónapokban lakatossegédként dolgozik Zágrábban, az Ilica utcai Harmin műhelyben. Októberben tagja lesz a Fémmunkások Szövetségének és a Horvátországi és Szlovéniai Szociáldemokrata Pártnak. Novemberben először vesz részt utcai megmozdulásokban. Khuen Héderváry horvát bán, az akkori miniszterelnök politikája elleni tiltakozásul fáklyákkal és vörös zászlókkal vonulnak föl.
- 1911: januárban és februárban fivérével, Dragutinnal Kumrovecben cement csatornagyűrűket készít. Március elején: munkát keresve ingázik Ljubljana és Trieszt között. A hónap közepén: Josip Broz ismét Zágrábban. Knaus mester lakatosműhelyében, a mai Prilaz 65-ben dolgozik. Május elsején: részt vesz a munkások nagygyűlésén. Május közepén: a kamniki fémüzemben helyezkedik el.

- 1912: ötven szaktársával együtt előbb a csehországi Jince-Čenkovba, majd a németországi Ruhr-vidékre megy munkát keresni.
Otóber: Josip Broz Bécsújhelyen helyezkedik el, előbb a Griedl, majd pedig a Daimler cégnél dolgozik. Az utóbbi munkahelyen az új kocsik próbavezetője.
- 1913: Josip Broz sorozáson. Előbb a bécsi császári ezredben, majd Zágrábban a XXV. domobrán ezredbe osztják be.
- 1914: májusban az osztrák—magyar hadsereg bajnokságán, Budapesten Josip Broz vívásban második helyet, ezüstérmet szerez.
Decemberben: háborúellenes kijelentései miatt Josip Broz szakszervezetőt a péterváradi vár celláiba zárják.
- 1915: március 25-én a keleti fronton, Bukovinában egy koplya hegyétől megsebesülve orosz fogságba esik.
- 1917: Petrográdban részt vesz az ideiglenes kormány elleni tüntetése-
sekben.
- 1918: januárban Josip Broz Omszkban tagja lett a nemzetközi Vörös Gárdának.
- 1920: januárban Omszkban Josip Broz feleségül veszi az orosz nem-
zetiségű Pelagija Belauszovát.
Ősszel: feleségével a SZHSZ Királyságba érkezik. Zágrábban a Cetinjska 3. alatt Filip Baum javítóműhelyében dolgozik. Tag-
ja lesz a szakszervezetnek és a JKP-nek.
Novemberben: a szakszervezet tagjainak előadást tart az ok-
tóberi forradalomról.
December 30-án: kihirdetik az Obznanát, amely betiltja a
JKP működését.
- 1921: februárban a Bjelovar melletti Veliko Trojstvában gépészként
elhelyezkedik Samuel Polak malmában.
December 24-én megszületik leányuk Zlatica, egy évvel később
pedig fiuk, Hinko. Mindkét gyermekük Veliko Trojstvában halt
meg. Hinko kilencnapos, Zlatica pedig hároméves korában.
(Első gyermekük 1920 őszén szülés közben halt meg.)
Első házasságából csak az 1924-ben született fia, Žarko él.
- 1924: a kommunista Josip Valenta temetésén Josip Broz, a JKP
Körzeti bizottságának tagja gyászbeszédében megígéri, hogy
élete végéig a kommunista eszmékért fog küzdeni. Szavait a
rendőrség lázítónak minősíti, és bebörtönzik.
- 1925: a JKP horvátországi vezetőségének javaslatára szeptember
21-én Kraljevicára költözik, és a hajógyárban helyezkedik el,
hogy segítsen szervezetbe tömöríteni a munkásokat.

- 1926: Josip Broz szervezésében augusztus 24-én tíznapos sztrájkba kezdenek a hajógyár munkásai. Sztrájkjuk sikerrel végződik.
Október 2-án: Josip Broz fölmondást kap.
Október 31-én: Belgrádba utazik, onnan pedig Smederevska Palánkára. A vagongyárban kap munkát.
- 1927: szakszervezeti tevékenysége miatt a vagongyárban is felmondanak neki.
Április vége: Broz ismét Zágrábban van, és Dragutin Hammel lakatosműhelyében helyezkedik el.
Június: Josip Broz fizetett politikus lesz: a Horvát Fémmunkások Szövetsége Körzeti Bizottságának titkárává választják.
Június 12-én: letartóztatják.
Szeptember 28-án: öt társával együtt Ogulinban héthavi börtönre ítélik, majd a büntetést hat hónapra enyhítik.
- 1928: a zágrábi helyi pártszervezet február 25-én és 26-án megtartott 8. értekezletén Josip Brozt a helyi bizottság politikai titkárává választják.
Május: a Komintern elfogadja Josip Broznak a zágrábi helyi pártszervezetben kifejtett álláspontjait, és nyílt levelet intéz a JKP tagjaihoz.
június: Josip Brozt (Gregorijević fedőnéven) a JKP KB Politikai Bizottságának horvátországi szervezési titkárhelyettesévé nevezik ki.
Augusztus 4-e: 23,30 órakor a zágrábi rendőrség az akkori Pejačić téren letartóztatja Josip Brozt.
November 6-án: megkezdődik a kézigránát-per néven ismert bírósági tárgyalás.
November 14-én: Josip Brozt ötévi börtönbüntetésre ítélik. Büntetését 1929 januárjától 1931 januárjáig a lepoglavai fegyházban tölti, 1933 decemberéig a maribori, a büntetés utolsó három és fél hónapjában pedig az ogulini Frankopán-toronyban levő börtönben van.
- 1934: szabadulása után karhatalmilag Kumrovecbe kísérik. A hatóság szülőfaluját jelöli ki kényszertartózkodási helyéül. Josip Broz illegalitásba vonul. Nem marad sokáig Kumrovecben, előbb Samoborba, onnan pedig Zágrábba megy.
Áprilisban: Josip Brozt kooptálják a JKP Horvátországi Bizottságába.
Június 11-én: Bécsben a JKP KB tagjává kooptálják.
Augusztus: a JKP megbízásából jelentést ír. A jelentést a Tito

- névvel írja alá. Ekkor használja először ezt a fedőnevet.
 December 24-én, 25-én: Ljubljánában a JKP IV. országos értekezletén Titót a JKP Központi Bizottságába és Politikai Bizottságába választják.
- 1935: a JKP KB határozata alapján februárban Tito a Szovjetunióba utazik, s a JKP politikai előadójaként a Komintern balkáni titkárságán működik.
 VII. 25.—VIII. 20.: Tito a JKP küldöttségének tagjaként részt vesz a Komintern VII. kongresszusának munkájában. Tito ekkor a Valter fedőnevet viseli.
- 1936: Moszkvában értekezletet tart a JKP KB. Az értekezleten határozat születik arról, hogy Tito a Végrehajtó Bizottság élén térjen vissza az országba.
 Az év végén: Josip Broz Tito megérkezik Jugoszláviába.
- 1937: a JKP felhívására január 23-án Tito szervezésében nagyszámú jugoszláv önkéntes indul Spanyolországba.
 Augusztus 1.: Tito szervezésében a Samobor melletti Anindol erdőben megtartják a Horvát KP alapító kongresszusát.
 Augusztus 17-én: Rodoljub Čolakovičnak és Sreten Žuljovičnak, a Politikai Bizottság tagjainak meghívására Josip Broz Tito Párizsba utazik, hogy átvegye a JKP irányítását.
- 1938: január 21-én Tito indítványára Párizsban ülést tart a JKP KB. Úgy döntenek, hogy a JKP KB munkájáért Josip Broz (Oto) vállalja a felelősséget.
 Júliusig Tito megalakítja a JKP ideiglenes vezetőségét.
 Március 25-e táján: Josip Broz Tito a Komintern jóváhagyása nélkül elhagyja Párizst, és hazautazik, hogy a helyszínen szervezze meg a párt és a mozgalom vezetését és kellő támogatásban részesítse őket.
 Május elején: Titóval az élen megalakul a JKP ideiglenes karú vezetősége. Létrehozása döntő jelentőségű a JKP további fejlődésére nézve.
 Augusztus 24-én: Tito Párizson és Stockholmon át Moszkvába, a Komintern székhelyére érkezik. A JKP vezetése körüli ügyeket intézi.
 Október 20-án: G. Dimitrov, a Komintern főtitkára Moszkvában értesíti Titót, hogy őt nevezték ki a JKP KB politikai titkárává.
- 1939: Josip Broz Tito vezetésével június 9-én a JKP KB nagyszabású tanácskozást szervez Štacenban, a Šmarna Gora tövében,

Ljubljana közelében. A tanácskozáson Macedónia és Dalmácia kivételével minden tartomány képviselve van.

1940: Zágrábban szeptember 8-án a Jugoszláv Kommunista Ifjúsági Szövetség megtartja VI. országos értekezletét. A JKP KB-t Josip Broz Tito és Ivan Milutinović képviseli.

Október 19.—23.: a zágrábi Dubravában megtartják a JKP V. országos értekezletet. Ismét Josip Broz Titót választják meg főtitkárrá.

1941: a JKP KB Politikai Bizottsága Zágrábban április tizedikén határozatot hoz a megszállókkal szembeni ellenállás folytatásáról. Katonai bizottságot alakítanak, élen Josip Brozzal.

Május 1.: Zágrábban megtartják a JKP KB történelmi jelentőségű májusi tanácskozását. Nem hódolunk be! A JKP-nek fegyveres ellenállás megszervezésével kell folytatnia a harcot.

Május 6.: Tito Zágrábból Belgrádba költözik.

Június 27.: A JKP KB megalakítja a Jugoszláv Népfelszabadító Partizánosztatok vezérkarát. A vezérkar főparancsnoka Josip Broz lett.

Július 4.: Tito elvtárs vezetésével megtartják a Politikai Bizottság ülést. A határozat: mindannyian a harcban, mindannyian a partizánosztatokba!

Szeptember 16.: Tito, a JKP KB és a vezérkar Belgrádból a nyugat-szerbiai szabad területre szökik, hogy közvetlenül irányíthassa a fegyveres harcot.

Szeptember 26.: Tito Stolicében tanácskozást tart az ország úgyszólván minden tájáról érkezett katonai és politikai vezetőkkel; megalakítják a Legfelsőbb Parancsnokságot.

Szeptember 28.: Tito Užicébe érkezik.

December 21: Josip Broz Tito főparancsnok aláírja az Első Proletárbrigád megalakításáról szóló parancsot.

1942: a Legfelsőbb Parancsnokság februárban közzéteszi a népfelszabadító bizottságok megalakítását és munkáját szabályozó „fočai előírásokat”.

Június 22.: Tito a Zelengorán aláírja a népfelszabadító háború szempontjából sorsdöntő történelmi parancsot, melynek értelmében a proletárbrigádok Nyugat felé, Bosanska Krajina-ba indulnak.

November 26.: Josip Broz 54 küldött jelenlétében Bihácson megnyitja a Jugoszláv Népfelszabadító Antifasiszta Tanács, az AVNOJ első ülést.

1943: A főparancsnok január 28-án kidolgozta a Népfelszabadító Hadsereg offenzív hadműveleteinek tervét: a fő haderőnek a Neretva irányába történő támadását, valamint Lika és Bosanska Krajina védelmét.

Február 28.: Josip Broz Tito főparancsnok ellentámadást rendel el G. Vakuf irányába, határozatot hoz a hidak lerombolásáról és a sebesültekkel együtt a Neretván való átkelésről.

Június 9: a milinkladi erdőben a Legfelsőbb Parancsnokságnak az ellenséges gyűrűből való kitörése során a főparancsnok megsebesül.

November 29.: Jajcában megkezdődik az AVNOJ II. ülésezése, amelyen ez a testület legfelsőbb törvényhozó és végrehajtó testületté alakul át. Megválasztják a Nemzeti Bizottságot, Tito megkapja a Jugoszlávia marsallja címet, és megválasztják a Jugoszláv Nemzeti Felszabadító Bizottság elnökévé.

1944: május 25-én a második világháború első kudarcba fulladt német ejtőernyős támadása Drvarnál, a főparancsnok főhadiszállásán. A német deszantot a Harmadik Likai Brigád hiúsítja meg. Június 3-ról 4-re virradóra a főparancsnok a legmagasabb beosztású vezetők egy csoportjával repülőgépen Kupreško poljéről Vis szigetére utazik.

Június 7.: a főparancsnok, a Jugoszláv Nemzeti Felszabadító Bizottság, a Legfelsőbb Parancsnokság és a JKP KB Bariból Vis szigetére hajózik.

Augusztus 12. és 13.: Josip Broz Tito főparancsnok és Churchill, Nagy-Britannia kormányfője Nápolyban megbeszéléseket folytat.

Szeptember 18-ról 19-re virradóra Josip Broz Vis szigetéről Craiovába repül, majd 21-én Moszkvába folytatja útját, hogy a szovjet vezetőkkel megállapodjon a Népfelszabadító Hadsereg és a Vörös Hadsereg hadműveleteinek összehangolásáról.

1945: márcus 7-én a menekült kormánnyal kötött megállapodások (1944. júniusa és novembere) után Belgrádban megalakítják a Demokratikus Föderatív Jugoszlávia kormányát, élén Josip Brozzal.

Április 5.—16.: Tito először utazik külföldre kormányfőként — hivatalos látogatást tesz Szovjetunióban.

Augusztus 7.: az AVNOJ III. ülésezésén Jugoszlávia Népfelszabadító Antifasiszta Tanácsát ideiglenesen nemzetgyűléssé kiáltják ki.

- November 29.: az AVNOJ II. ülésezésének évfordulóján az Alkotmányozó Nemzetgyűlés a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság kikiáltásáról szóló nyilatkozat meghozatalával kezdi meg munkáját.
- 1946: január 31-én kikiáltják a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság első alkotmányát.
- December 6.: meghozzák az államosításról szóló törvényt.
- 1948: június 28-án a Jugoszláv Kommunista Pártot kizárják a Kominformból. Kezdetét veszi a Jugoszláviára nehezedő nyílt sztálini nyomás és a gazdasági zárlat.
- Július 21.—28.: a JKP Belgrádban megtartott V. kongresszusán Tito beszámolójában összegezi a JKP forradalmi tapasztalatait. A kongresszus egyhangú támogatásban részesíti Tito elvtárs politikáját, és határozottan elutasítja a sztálini koholmányokat.
- 1950: június 26-án Josip Broz javaslatára a Népképviselőház megszavazta a munkásönigazgatásról szóló törvényt.
- 1952: a JKP Zágrábban november 2-től 7-ig megtartott VI. kongresszusán a párt a Jugoszláv Kommunista Szövetség nevet veszi fel.
- 1953: a Népképviselőház január 13-án megszavazza azt az alkotmányos törvényt, amely az egész társadalmi rend alapjává a dolgozó nép önigazgatási rendszerét teszi.
- Január 14.: Josip Brozt először választják meg köztársasági elnökké.
- 1954: a december 22-én aláírt Tito—Nehru nyilatkozat az első olyan nemzetközi dokumentum, amely részletesebben foglalkozik a békés, aktív koegzisztencia elveivel.
- 1955: június 2-án Hruscsov és Bulganyin Jugoszláviába látogat, és Titóval tárgyal. Aláírják a Belgrádi Nyilatkozatot.
- 1956: július 18-án Brioni szigetén sor kerül a Tito—Nasszer—Nehru hármas találkozóra. Ez az el nem kötelezett országok vezetőinek első találkozója. (Ezt a dátumot tekintjük az elnemkötelezettségi politika kialakulása időpontjának.)
- 1957: Belgrádban június 25-étől 27-éig megtartják a munkástanácsok első kongresszusát.
- 1958: Ljubljanában április 22-étől 26-áig megtartják a JKSZ VII. kongresszusát.
- 1960: szeptember 24-étől október 4-éig Tito részt vesz az ENSZ közgyűlésén, New Yorkban.
- 1961: Belgrádban szeptember 1-étől 6-áig megtartják a tömbön ki-

- vüli országok állam- és kormányfőinek értekezletét. Huszonhat küldöttség van jelen.
- 1963: a Szövetségi Képviselőház április 7-én elfogadja a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság új alkotmányát.
- 1964: a JKSZ Belgrádban szeptember első hetében megtartott VIII. kongresszusán Tito beszámolót tart A Kommunista Szövetség szerepe a szocialista társadalmi viszonyok további építésében, és a nemzetközi munkásmozgalom, valamint a világbékéért és a szocializmusért folytatott harc időszerű problémái címmel.
- 1965: július 24-én meghozzák a gazdasági reform kezdetét jelző törvényes előírásokat.
- 1966: a JKSZ KB október 4-étől 6-áig tartó V. ülésén Josip Broz Titót megválasztják a JKSZ első elnökévé.
- 1969: Belgrádban március 11-étől 15-éig megtartják a JKSZ IX. kongresszusát. Tito elvtárs beszámolójában és a vita során értékeli az ország belső fejlődését, nemzetközi helyzetét és a JKSZ-nek a szocialista öngazgatású rendszerben betöltött szerepét.
- 1971: június 30-án függelékkal egészítik ki a JSZSZK alkotmányát. Július 29.: Josip Broz Titót megválasztják a JSZSZK Elnökségének elnökévé.
- 1972: a Szövetségi Képviselőház május 15-én elhatározza, hogy Josip Broznak másodszor is odaítéli a Nép Hőse Érdemrendet. Tito először az AVNOJ elnökségének 1944. november 19-én hozott határozata értelmében kapta meg ezt a kitüntetést.
- 1973: Tito elnök vezeti Jugoszlávia küldöttségét az el nem kötelezett országok állam- és kormányfőinek Algírban szeptember 2-ától 10-éig megtartott IV. értekezletén.
- 1974: a Szövetségi Képviselőház február 21-én ünnepélyesen kiáltja a JSZSZK új alkotmányát. Május 16.: a Képviselőház tanácsainak együttes ülésén Josip Broz Titót egyhangúlag a JSZSZK örökös elnökévé választják. Az ülésen kinevezik a JSZSZK Elnökségét is. Május 27.—30.: a JKSZ Belgrádban megtartott X. kongresszusán Tito elnök Harc a szocialista öngazgatás továbbfejlesztéséért és a JKSZ szerepe címmel mond beszámolót. A X. kongresszus Josip Broz Titót egyhangúlag megválasztja a Jugoszláv Kommunista Szövetség örökös elnökévé.
- 1975: Tito vezeti július végén a helsinki európai biztonsági és együttműködési értekezleten részt vevő jugoszláv küldöttséget.

Augusztus 1.: Helsinkiben véget ér az európai biztonsági és együttműködési értekezlet. Josip Broz Tito Jugoszlávia nevében aláírja a történelmi jelentőségű Záróokmányt.

1976: Tito elvtárs vezeti a JKSZ-nek június végén — az európai kommunista és munkáspártok berlini értekezletén részt vevő küldöttségét.

Augusztus 16-ától 19-éig az el nem kötelezett országok Colombóban megtartott V. csúcsertekezletén részt vevő jugoszláv küldöttséget vezeti.

November 25.: Josip Broz Tito jelen van a Jugoszláv Képviselőház Szövetségi Tanácsának és a Köztársaságok és Tartományok Tanácsának együttes ülésén, amelyen elfogadják a Társult Munka Törvényét.

December 21.: a Belgrádi Katonai Főiskolai Központban Josip Broz Tito köztársasági elnököt, a Jugoszláv Fegyveres Erők főparancsnokát, Jugoszlávia marsallját, ünnepélyesen a katonai tudományok első doktorává avatják.

1977: Tito elvtárs részt vesz a Kommunista Szövetség zágrábi városi választmányának díszülésén, amelyet március 24-én, Titónak a JKP zágrábi helyi bizottságába való megválasztása ötvenedik évfordulója tiszteletére tartanak.

Május 16.: a Szocialista Szövetség Országos Választmánya Elnökségének javaslatára — a jugoszláv munkásosztály, a dolgozók és a polgárok egyöntetű óhajának kifejezéséeként — Tito elvtársnak harmadszor is oda ítélik a Jugoszláv Nép Hőse Érdemrendet.

Május 22.: a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége Tito elnököt 85. születésnapján az Októberi Forradalom Érdemrendjével tünteti ki.

Május 24.: Belgrádban a JKSZ Központi Bizottságának díszülésén Tito elnöknek átadják a Jugoszláv Nép Hőse Érdemrendet.

Augusztus 16-ától szeptember 8-áig Tito elnök látogatást tesz a Szovjetunióban, a Koreai Népi Demokratikus Köztársaságban és a Kínai Népköztársaságban.

1978: Belgrádban június 20-ától 23-áig megtartják a JKSZ XI. kongresszusát. Josip Broz Tito mond bevezető beszámolót.

November 21.: a Jugoszláv Szakszervezeti Szövetség VIII. kongresszusán Tito elvtárs kezdeményezi a kollektív munka és vezetés gyakorlatát.

1979: a JKSZ KB díszülésén, április 19-én, a párt, a JKISZ és a forradalmi szakszervezetek megalakulásának hatvanadik évfordulója alkalmából Josip Broz Tito beszámolót mond A JKSZ forradalmi harcának hatvan éve címmel.

Szeptember 3.—7.: Tito elnök vezeti a jugoszláv küldöttséget az el nem kötelezett országok Havannában megtartott VI. csúcsertekezletén. Az értekezleten Titót külön elismerésben részesítik.

1980: január 4.: a TANJUG rövid híre:

„Az orvosi konzílium tanácsára Josip Broz Tito köztársasági elnököt tegnap felvették a Ljubljana Klinikára, hogy kivizsgálják lábának véredényeit.”